

СЕКЦІЯ 1

SECTION 1

**ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА
ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ
ECONOMIC THEORY AND HISTORY
OF ECONOMIC THOUGHT**

УДК 311.1

Галіцина О. В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри математичного
моделювання та статистики
«Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,

Сіренко К. В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри математичного
моделювання та статистики
«Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

**ЕФЕКТИВНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ
ЯК ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ КАТЕГОРІЙ СТАТИСТИКИ**

Особливе значення категорії «ефективність» для сучасної економічної науки і практики визначає необхідність розкриття змісту цього поняття і виявлення особливостей його інтерпретації стосовно банківського сектора економіки як об'єкту, що забезпечує фінансове посередництво та орієнтований на задоволення потреб у фінансових ресурсах реального сектора економіки.

Актуальність розгляду цих питань визначається відсутністю в сучасній зарубіжній і вітчизняній економічній літературі, незважаючи на фундаментальний характер поняття ефективності, результатів системних методологічних досліджень, що розкривають його зміст як однієї з найважливіших категорій, що визначають якісні параметри економічного розвитку [1, с. 184]. Деякі тлумачення ефективності визначають її як здатність обрати правильну мету (ціль), на якій треба зосередити енергію організації. [3] Різноманіття існуючих інтерпретацій і визначень поняття «ефективності» відбиває відмінність концептуальних позицій економістів відносно суті і принципів виміру цієї категорії. Таке положення є головною причиною досить поширеного в статистичній науці явища використання поняття "ефективності" у дослідженнях складних об'єктів на формальній основі. На практиці наслідком такого положення є використання при оцінці ефективності суб'єктивних наборів показників, що формуються, як правило, залежно від наявної інформаційної бази, без урахування особливостей аналізованих процесів і явищ [2, с. 75].

Проведений аналіз основних концептуальних рішень в цій області дозволяє обґрунтувати інтерпретацію поняття ефективності, яка найбільшою мірою відповідає цілям і завданням статистичного вивчення складних економічних об'єктів, включаючи банківський сектор економіки, що функціонують в умовах ринкової економіки. При визначенні ефективності, передусім, необхідно відмовитися від її

спрощеної інтерпретації, що визначається в загальному випадку як співвідношення результативних і витратних характеристик, що відносяться до конкретних економічних об'єктів або процесів, що найбільшою мірою відповідає іншому поширеному в сучасній теорії поняттю «результативність». В зв'язку з цим для ідентифікації існуючих відмінностей між поняттям «ефективність» і іншими близькими за змістом поняттями доцільно розширити і уточнити його зміст за рахунок використання характеристики напряму дій або руху об'єкту, що виражається таким математичним поняттям як вектор.

Запропонована інтерпретація ефективності з урахуванням напрямів процесів і руху об'єктів, що вивчаються, в принципі узгоджується з концепцією, відповідно до якої в цій категорії повинна відбиватися міра їх відповідності напряму руху до основної мети. При цьому найбільш очевидна необхідність такої диференціації оцінок ефективності для сучасної статистичної теорії і практики, де об'єктами дослідження, як правило, є системи, що характеризуються складними внутрішніми і зовнішніми економічними взаємозв'язками. Співвідношення результатів і витрат в цьому випадку можуть відбивати тільки окремі характеристики розвитку економічних об'єктів (процесів) на відносно короткострокових часових інтервалах і не відбивати його оптимального напряму, при якому в якості критеріїв мають використовуватись довгострокові орієнтири, перспективніші, але менш результативні за поточними параметрами.

Диференціація поточних і стратегічних цілей та завдань розвитку економічних об'єктів дозволить виявити вплив на формування його траєкторії такого засадничого для ринкової економіки чинника, як конкурентні стосунки. За результатами аналізу сучасних концептуальних розробок обґрунтовується правомірність тези, що отримала досить широке поширення в сучасній економічній теорії, відносно необхідності перегляду існуючих уявлень про конкуренцію, як чинник, що забезпечує найбільш ефективні умови і напрями розвитку складних систем. На практиці реалізація цієї тези визначається вірогідністю фіксації в якості підсумку конкурентних відношень неефективного результату, при якому в економіці починають домінувати неефективні в стратегічному аспекті суб'єкти або процеси. Одночасно в цих умовах існують неконкурентні або такі, що виключаються з конкурентних стосунків, економічні суб'єкти (процеси) з прогресивнішими характеристиками. При масовому характері цих явищ така ситуація може призвести до кардинальних змін загальної макроекономічної структури і як результат – до зниження системної ефективності і порушення загального вектору ефективності розвитку економіки.

Тоді термін «ефективність» в загальній інтерпретації визначається як фактична або очікувана результативність дій з наближення поточного стану об'єкту (процесу) до стану з певними цільовими характеристиками. При цьому такі дії передбачають залучення певного набору ресурсів і наявність результатів від їх використання у вигляді фіксованих змін характеристик об'єкту (процесу), що вивчається.

Відповідно до запропонованого загального змісту поняття «ефективності» його характерні особливості стосовно економічних об'єктів, що вивчаються, визначаються наявністю:

- різних станів об'єкту, що відбиваються відповідними параметрами;
- значимих результатів діяльності;

– певного цільового стану об'єкту, перехід до якого в даний часовий інтервал є доцільнішим для досягнення кінцевого результату в порівнянні з іншими можливими станами;

– вектору руху об'єкту від початкового стану до стану, що характеризується іншими параметрами;

– певних дій, пов'язаних із залученням і використанням ресурсів для зміни стану об'єкту;

– варіантів використання ресурсів і можливостей отримання різних результатів від їх використання;

– певних ризиків і співвідношень між використаними ресурсами і одержаними результатами, пов'язаних з переходом об'єкту до нового стану.

У запропонованому формулюванні термін «ефективність» може інтерпретуватися як у вузькому, так і в широкому аспектах і відноситися до різних сфер діяльності – виробництву, фінансовій та інвестиційній діяльності, сфери управління і таке інше, а також до об'єктів, що відносяться до різних рівнів, – макроекономічному, галузевому, рівню конкретних інституціональних одиниць або їх груп.

Список літератури

1. Манцуров І.Г., Шустіков А.А. Фінансова статистика : підручник Київ, КНЕУ, 2008. 528 с.

2. Погорелова Т. В. До питання статистичного оцінювання ефективності банківської системи України. *Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць*. Вип. 4 (47). Одеса: ОНЕУ, 2012. – С. 73-79

3. Потапова М.Ю. Соціально-економічна ефективність в Україні: статистичне дослідження за допомогою показників СНР. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-78>.